Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 15. aprila 2021 *

(besedilo, popravljeno s sklepom z dne 12. maja 2021)

„Predhodno odločanje – Pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah – Priznavanje in izvrševanje sodnih odločb v preživninskih zadevah – Uredba (ES) št. 4/2009 – Področje uporabe *ratione temporis* – Člen 75 – Sodne odločbe, ki jih je izdalo sodišče države članice pred pristopom k Evropski uniji“

V zadevi C-729/19,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Court of Appeal in Northern Ireland (pritožbeno sodišče na Severnem Irskem, Združeno kraljestvo) z odločbo z dne 2. septembra 2019, ki je na Sodišče prispela 2. oktobra 2019, v postopku

TKF

proti

Department of Justice for Northern Ireland,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi A. Prechal, predsednica senata, N. Wahl, F. Biltgen, sodnika, L. S. Rossi (poročevalka) in J. Passer, sodnik,

generalni pravobranilec G. Hogan,

sodna tajnica: C. Strömholm, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 14. oktobra 2020,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za TKF R. Lavery, QC, C. McGarrity, solicitor, in M. McGowan, Barristers,

– za Department of Justice for Northern Ireland T. McGleenan, QC, L. McMahon, Barrister in K. Brown, agent,

– za Evropsko komisijo M. Wilderspin, agent,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 12. novembra 2020

* Jezik postopka: angleščina.

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 75 Uredbe Sveta (ES) št. 4/2009 z dne 18. decembra 2008 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju sodnih odločb ter sodelovanju v preživninskih zadevah (UL 2009, L 7, str. 1, ter popravka v UL 2011, L 131, str. 26, in UL 2013, L 8, str. 19).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med TKF, poljskim državljanom, in Department of Justice for Northern Ireland (ministrstvo za pravosodje za Severno Irsko) kot osrednjim organom, pristojnim za izpolnjevanje obveznosti iz te uredbe, glede priznanja in izvršitve odločb v preživninskih zadevah, izdanih na Poljskem pred pristopom zadnjenavedene države k Evropski uniji, v Združenem kraljestvu.

Pravni okvir

Pravo Unije

Uredba št. 44/2001

3 Člen 66 Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL, posebna izdaja, v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 42), iz poglavja VI te uredbe, naslovljenega „prehodne določbe“, določa:

„1. Ta uredba se uporablja samo za pravne postopke, ki so bili začeti, in za listine, ki so bile uradno sestavljene ali registrirane kot javne listine po tem, ko je ta uredba začela veljati.

2. Če pa je bil postopek v državi članici izvora začet pred začetkom veljavnosti te uredbe, se sodne odločbe, izdane po tem dnevu, priznajo in izvršijo v skladu s poglavjem III:

(a) če je bil postopek v državi članici izvora začet po začetku veljavnosti Bruseljske [konvencije o pristojnosti in izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah, podpisana v Bruslju, 27. septembra 1968 (UL, 1972, L 299, str. 32)] ali Luganske konvencije [o pristojnosti in izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah, podpisana v Luganu, 16. septembra 1988 (UL 1988, L 319, str. 9)] tako v državi članici izvora kot v zaprošeni državi članici;

(b) v vseh drugih primerih, če je bila pristojnost določena v skladu s pravili iz poglavja II ali iz konvencije, sklenjene med državo članico izvora in zaprošeno državo članico, ki je veljala v času začetka postopka.“

Uredba št. 4/2009

4 V uvodnih izjavah 31, 44 in 47 Uredbe št. 4/2009 je navedeno:

„(31) Da bi olajšali čezmejno izterjavo preživninskih zahtevkov, bi bilo treba vzpostaviti sistem sodelovanja med osrednjimi organi, ki jih imenujejo države članice. Ti organi bi preživninskim upravičencem in zavezancem morali pomagati, da bodo lahko v drugi državi članici uveljavili svoje pravice s predložitvijo zahtev za priznavanje, razglasitev izvršljivosti in izvršitev že obstoječih sodnih odločb, za njihovo spremembo ali za pridobitev odločbe. Poleg tega bi si morali izmenjavati informacije, na podlagi katerih bi lahko ugotavljali, kje se nahajajo zavezanci

in upravičenci, po potrebi pa tudi, kakšni so njihovi prihodki in premoženje. Ne nazadnje bi morali sodelovati z medsebojno izmenjavo splošnih informacij in spodbujati sodelovanje med pristojnimi organi v svoji državi članici.

[…]

(44) S to uredbo bi bilo treba spremeniti [Uredbo št. 44/2001], in sicer z nadomestitvijo tistih določb v njej, ki se uporabljajo za preživninske zadeve. Države članice bi morale ob upoštevanju prehodnih določb iz te uredbe v preživninskih zadevah od začetka uporabe te uredbe namesto določb [Uredbe št. 44/2001] uporabljati določbe o priznavanju, izvršljivosti in izvrševanju odločb in o pravni pomoči iz te uredbe.

[…]

(47) V skladu s členoma 1 in 2 Protokola o stališču Združenega kraljestva in Irske, ki je priložen k Pogodbi o Evropski uniji in Pogodbi o ustanovitvi Evropske skupnosti, Združeno kraljestvo ne sodeluje pri sprejetju te uredbe in zato zanj ni zavezujoča niti se zanj ne uporablja. Vendar to ne posega v možnost, da Združeno kraljestvo v skladu s členom 4 Protokola po sprejetju te uredbe poda uradno obvestilo o svoji nameri, da želi sprejeti to uredbo.“

5 Člen 1 Uredbe št. 4/2009, naslovljen „Področje uporabe“, v odstavku 2 določa:

„V tej uredbi izraz ‚država članica‘ pomeni države članice, za katere se ta uredba uporablja.“

6 Člen 2 te uredbe, naslovljen „Opredelitve pojmov“, v odstavku 1 določa:

„V tej uredbi:

1. ‚sodna odločba‘ pomeni sodno odločbo v preživninskih zadevah, ki jo izda sodišče države članice, ne glede na to, kako je sodna odločba poimenovana, na primer sklep, sodba, odredba ali sklep o izvršitvi ali tudi sklep sodnega uradnika o odmeri stroškov sodnega postopka. Za namene poglavij VII in VIII ‚sodna odločba‘ pomeni tudi sodno odločbo v preživninskih zadevah, izdano v tretji državi;

[…]

4. ‚država članica izvora‘ pomeni državo članico, v kateri je bila […] izdana sodna odločba […];

5. ‚država članica izvršitve‘ pomeni državo članico, v kateri se zahteva izvršitev sodne odločbe […];

6. ‚država članica prosilka‘ pomeni državo članico, katere osrednji organ pošlje zahtevek za pomoč v skladu s poglavjem [VII];

7. ‚zaprošena država članica‘ pomeni državo članico, katere osrednji organ prejme zahtevek za pomoč v skladu s poglavjem VII;

[…]“

7 Poglavje IV navedene uredbe, naslovljeno „Priznavanje, izvršljivost in izvrševanje sodnih odločb“, je razdeljeno v tri oddelke. V skladu s členom 16 te uredbe se oddelek 1, ki združuje člene od 17 do 22 navedene uredbe, uporablja za sodne odločbe, izdane v državi članici, ki jo zavezuje Haaški protokol z dne 23. novembra 2007 o pravu, ki se uporablja za preživninske obveznosti (v nadaljevanju: haaški

protokol). Oddelek 2, ki vsebuje člene od 23 do 38 navedene uredbe, se uporablja za sodne odločbe, izdane v državi članici, ki je ta protokol ne zavezuje. Oddelek 3, ki združuje člene od 39 do 43 iste uredbe, vsebuje skupne določbe za vse sodne odločbe.

8 Člen 23(1) te uredbe določa:

„Sodna odločba, izdana v državi članici, ki je Haaški protokol iz leta 2007 ne zavezuje, se v drugih državah članicah prizna, ne da bi bilo potrebno za priznanje začeti kakršen koli poseben postopek.“

9 Člen 24 Uredbe št. 4/2009, naslovljen „Razlogi za zavrnitev priznanja“, določa:

„Sodna odločba se ne prizna:

(a) če bi bilo njeno priznanje v očitnem nasprotju z javnim redom v državi članici, v kateri se zahteva priznanje. Preizkus javnega reda se ne sme uporabiti glede pravil o pristojnosti;

(b) če toženi stranki, ki se ni spustila v postopek, ni bilo vročeno pisanje o začetku postopka ali enakovredno pisanje pravočasno in na tak način, da bi lahko pripravila obrambo, razen če tožena stranka ni začela postopka za izpodbijanje sodne odločbe, čeprav je imela to možnost;

[…]“

10 Člen 26 te uredbe, naslovljen „Izvršljivost“, določa:

„Sodna odločba, izdana v državi članici, ki je Haaški protokol iz leta 2007 ne zavezuje, in je izvršljiva v tej državi, je izvršljiva tudi v drugi državi članici, če je bila na zahtevo zainteresirane stranke tam razglašena za izvršljivo.“

11 Poglavje VII Uredbe št. 4/2009 vsebuje določbe o sodelovanju med osrednjimi organi. Te določbe so v členih od 49 do 63 te uredbe.

12 Člen 51(1) te uredbe določa:

„1. Osrednji organi zagotovijo pomoč pri zahtevah iz člena 56, zlasti pri:

(a) pošiljanju in sprejemanju takšnih zahtev;

(b) začetku postopkov ali omogočanju lažjega začetka postopkov na podlagi tovrstnih zahtev.“

13 Člen 55 Uredbe št. 4/2009, naslovljen „Zahteva prek osrednjega organa“, določa:

„Zahteva iz tega poglavja se prek osrednjega organa države članice, v kateri vlagatelj prebiva, vloži pri osrednjem organu zaprošene države članice.“

14 Člen 56(1) in (2) te uredbe določata:

„1. Upravičenec, ki si prizadeva v skladu s to uredbo izterjati preživnino, lahko vloži naslednje vrste zahtev:

(a) priznanje ali priznanje in razglasitev izvršljivosti sodne odločbe;

(b) izvršitev sodne odločbe, ki je bila izdana ali priznana v zaprošeni državi članici;

(c) izdaja sodne odločbe v zaprošeni državi članici, ko sodne odločbe še ni, po potrebi med drugim tudi ugotovitev sorodstvenega razmerja;

(d) izdaja sodne odločbe v zaprošeni državi članici, ko priznanje in razglasitev izvršljivosti sodne odločbe, ki je bila izdana v državi, ki ni zaprošena država članica, ni mogoče;

(e) sprememba sodne odločbe, ki je bila izdana v zaprošeni državi članici;

(f) sprememba sodne odločbe, ki je bila izdana v državi, ki ni zaprošena država članica.

2. Zavezanec, za katerega je bila izdana sodna odločba v preživninskih zadevah, lahko vloži naslednje vrste zahtev:

(a) priznanje sodne odločbe, zaradi katere se prekine ali omeji izvršitev prejšnje sodne odločbe v zaprošeni državi članici;

(b) sprememba sodne odločbe, ki je bila izdana v zaprošeni državi članici;

(c) sprememba sodne odločbe, ki je bila izdana v državi, ki ni zaprošena država članica.“

15 Člen 75 navedene uredbe, naslovljen „Prehodne določbe“, ki je del njenega poglavja IX, naslovljenega „Splošne in končne določbe“, določa:

„1. Ta uredba se ob upoštevanju odstavkov 2 in 3 uporablja samo za sodne poravnave, potrjene ali sklenjene, javne listine, uradno sestavljene ali evidentirane, ter postopke začete na datum ali po datumu začetka uporabe te uredbe.

2. Oddelka 2 in 3 poglavja IV se uporabljata:

(a) za sodne odločbe, izdane v državah članicah pred datumom začetka uporabe te uredbe, za katere se zahtevata priznanje in razglasitev izvršljivosti na navedeni datum ali po njem;

(b) za sodne odločbe, izdane na datum ali po datumu začetka uporabe te uredbe v postopkih, začetih pred navedenim dnem,

če te sodne odločbe sodijo v področje uporabe Uredbe (ES) št. 44/2001 za namene priznanja in izvršitve.

[…]

3. Poglavje VII o sodelovanju [med osrednjimi organi] se uporablja za vloge in zahteve, ki jih je osrednji organ prejel od datuma začetka uporabe te uredbe.“

16 Člen 76 iste uredbe, naslovljen „Začetek veljavnosti“, določa:

„Ta uredba začne veljati dvajseti dan po objavi v Uradnem listu Evropske unije.

Členi 2(2), 47(3), 71, 72 in 73 se uporabljajo od 18. septembra 2010.

Ta uredba se z izjemo členov iz drugega odstavka uporablja od 18. junija 2011, pod pogojem, da se na ta dan v Skupnosti uporablja Haaški protokol iz leta 2007. Če ta pogoj ne bo izpolnjen, se ta uredba uporablja od dne, ko se ta protokol začne uporabljati v Skupnosti.

[…]“

Odločba 2009/451/ES

17 V skladu s členom 2 Odločbe Komisije 2009/451/ES z dne 8. junija 2009 o prošnji Združenega kraljestva za sprejetje Uredbe št. 4/2009 (UL 2009, L 149, str. 73) je ta uredba v Združenem kraljestvu začela veljati 1. julija 2009.

Sklep 2009/941/ES

18 V skladu s členom 4(1) Sklepa Sveta 2009/941/ES z dne 30. novembra 2009 o sklenitvi, s strani Evropske skupnosti, Haaškega protokola z dne 23. novembra 2007 o pravu, ki se uporablja za preživninske obveznosti (UL 2009, L 331, str. 17), se pravila tega protokola znotraj Unije začasno uporabljajo od 18. junija 2011.

Pravo Združenega kraljestva

19 Uredba št. 4/2009 je bila v Združenem kraljestvu (vključno s Severno Irsko) uvedena s Civil Jurisdiction and Judgments (Maintenance) Regulations (SI 2011/1484) (Uredba št. 1484 iz leta 2011 o pristojnosti v civilnih zadevah in sodbah (preživninske zadeve)).

20 Člen 4 (1A) Magistrates' Courts (Civil Jurisdiction and Judgments Act 1982) Rules (Northern Ireland) 1986 (zakon iz leta 1982 o pristojnosti in sodnih odločbah v civilnih zadevah, pravila iz leta 1986 za Severno Irsko) določa:

„Kadar tajnik Magistrates' Court for the Petty Sessions (magistratno sodišče) prejme zahtevo na podlagi člena 26 [Uredbe št. 4/2009] za registracijo zaradi izvršitve sodne odločbe v preživninski zadevi, izdane v državi članici, za katero velja ta uredba in ki ni Združeno kraljestvo, ob upoštevanju člena 24 navedene uredbe ter odstavkov (3) in (4) tega člena registrira to [sodno odločbo] pri navedenem sodišču v obliki zapisnika ali zaznamka, ki ga vnese v vpisnik in podpiše."

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

21 TKF in AKF, ki sta oba poljska državljana, sta leta 1991 na Poljskem sklenila zakonsko zvezo. Rodila sta se jima sinova.

22 Poljsko sodišče je 1. aprila 1999 izdalo sodno odločbo v preživninski zadevi v korist AKF, TKF pa je bil preživninski zavezanec.

23 Decembra 2002 so bili pri poljskem sodišču začeti novi postopki v preživninskih zadevah. Ti postopki so pripeljali do sprejetja novih sodnih odločb v preživninskih zadevah z dne 14. februarja 2003, s katerimi je bila prvotna odločba spremenjena.

24 Zakonska zveza TKF in AKF je bila leta 2004 razvezana. TKF je avgusta 2006 prišel na Severno Irsko, kjer vse odtlej stalno prebiva.

25 Tajnik Magistrates' Court for the Petty Sessions District of Belfast and Newtownabbey (magistratno sodišče, okrožje v Belfastu in Newtownabbeyju, Združeno kraljestvo) je z odločbama z dne 24. oktobra 2013 in 15. avgusta 2014 (v nadaljevanju: odločbi o registraciji) registriral sodni odločbi v preživninskih zadevah, ki ju je 14. februarja 2003 izdalo poljsko sodišče, in razglasil njuno izvršljivost. Odločbi o registraciji sta bili izdani v skladu s členom 75 Uredbe št. 4/2009. V njiju je tudi navedeno, da sta tako registrirani sodni odločbi izvršljivi v smislu oddelka 2, poglavje IV, iste uredbe.

26 TFK je izpodbijal odločbi o registraciji pred High Court of Justice in Northern Ireland, Queen's Bench Division (višje sodišče Severne Irske, oddelek Queen's Bench, Združeno kraljestvo). V utemeljitev te tožbe je v bistvu trdil, da oddelka 2, poglavje IV, te uredbe v tem primeru ni mogoče uporabiti, saj Republika Poljska, ko sta bili zadevni sodni odločbi v preživninskih zadevah izdani, ni bila država članica. Prav tako je trdil, da se za navedeni sodni odločbi ne uporabljata člena 23 in 26 navedene uredbe ter da ti odločbi nikakor nista v skladu s členom 24 te uredbe, saj ni dokazov, da je bil TFK o zadevnem postopku uradno obveščen, da se ga je udeležil ali bil v njem zastopan po pooblaščencu.

27 High Court of Justice in Northern Ireland, Queen's Bench Division (višje sodišče Severne Irske, oddelek Queen's Bench) je to tožbo zavrnilo, ker v Uredbi št. 4/2009 ni nobene določbe, s katero bi bilo njeno časovno področje uporabe omejeno na sodne odločbe v preživninskih zadevah, ki jih je sodišče države članice izdalo po datumu pristopa te države k Uniji. Poleg tega to sodišče meni, da je, če v obravnavanih zadevah ni mogoče uporabiti člena 75(2) Uredbe št. 4/2009, v teh zadevah – ker je Republika Poljska država pogodbenica Haaškega protokola – na podlagi člena 75(3) mogoče uporabiti poglavje VII te uredbe. Zato je navedeno sodišče razsodilo, da sta bili sodni odločbi poljskega sodišča pravilno registrirani in izvršeni na podlagi tega poglavja.

28 TFK je zoper to sodbo vložil pritožbo pri predložitvenem sodišču, ki dvomi, ali se Uredba št. 4/2009 uporablja za sodne odločbe v preživninskih zadevah, ki so bile izdane na Poljskem, preden je ta država članica pristopila k Uniji, in o tem, ali je Magistrates' Court for the Petty Sessions District of Belfast and Newtownabbey (magistratno sodišče, okrožje v Belfastu in Newtownabbeyju) pristojno za registracijo zadevnih sodnih odločb na podlagi katere koli določbe člena 75 te uredbe.

29 V teh okoliščinah je Court of Appeal in Northern Ireland (pritožbeno sodišče na Severnem Irskem, Združeno kraljestvo) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali je treba člen 75(2) Uredbe št. 4/2009 razlagati tako, da se uporablja zgolj za ‚sodne odločbe', izdane v državah, ki so bile države članice Unije, ko so bile izdane te sodne odločbe?

2. Ali je mogoče – ker je [Republika] Poljska zdaj država članica Evropske unije, ki jo zavezuje Haaški protokol – sodni odločbi v preživninskih zadevah, ki ju je izdalo sodišče na Poljskem v letih 1999 in 2003, torej preden je [Republika] Poljska postala država članica Evropske unije, zdaj registrirati in izvršiti v drugi državi članici Unije v skladu s katerim koli delom Uredbe št. 4/2009, in sicer zlasti:
   (a) v skladu s členom 75(3) in členom 56 Uredbe št. 4/2009;
   (b) v skladu s členom 75(2) in oddelkom 2, poglavje IV, Uredbe št. 4/2009;
   (c) v skladu s členom 75(2)(a) in oddelkom 3, poglavje IV, Uredbe št. 4/2009;
   (d) v skladu s katerimi koli drugimi členi Uredbe št. 4/2009?"

Vprašanji za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

30 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 75(2)(a) Uredbe št. 4/2009 razlagati tako, da se uporablja samo za sodne odločbe, ki so jih izdala nacionalna sodišča v državah, ki so na datum sprejetja teh sodnih odločb že bile članice Unije.

31 Uvodoma je treba opozoriti, da je zakonodajalec Unije z Uredbo št. 4/2009 želel določbe s področja preživninskih zadev iz Uredbe št. 44/2001 nadomestiti z določbami, ki – ob upoštevanju posebne nujnosti, ki je značilna za poravnavanje preživninskih zahtevkov – olajšujejo postopek pred izvršitvenim sodiščem in ga tako pospešujejo (sodba z dne 4. junija 2020, FX (Zahteva za ustavitev izvršbe preživninske terjatve), C-41/19, EU:C:2020:425, točka 32).

32 Kot je razsodilo Sodišče, je Uredba št. 4/2009 *lex specialis* zlasti glede vprašanj o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju sodnih odločb na posebnem področju preživninskih obveznosti (sodba z dne 4. junija 2020, FX (Zahteva za ustavitev izvršbe preživninske terjatve), C-41/19, EU:C:2020:425, točka 33).

33 Natančneje, člen 75 te uredbe, naslovljen „Prehodne določbe“, v odstavku 1 določa, da se navedena uredba na splošno uporablja samo za postopke, začete po datumu začetka uporabe te uredbe, za sodne poravnave, potrjene ali sklenjene po tem datumu, in za javne listine, ki so bile po tem datumu uradno sestavljene ali evidentirane.

34 Vendar se oddelka 2 in 3, poglavje IV, Uredbe št. 4/2009 z odstopanjem od tega splošnega pravila v skladu z odstavkom 2 navedenega člena 75 uporabljata za nekatere sodne odločbe in postopke, izdane oziroma začete pred datumom začetka uporabe te uredbe.

35 V obravnavanem primeru je iz predložitvene odločbe razvidno, da sta bili sodni odločbi v preživninskih zadevah iz postopka v glavni stvari, katerih registracija in izvršitev v Združenem kraljestvu se izpodbijata, izdani na Poljskem 14. februarja 2003, to je pred začetkom uporabe Uredbe št. 4/2009. Kot namreč izhaja iz njenega člena 76, tretji odstavek, se ta uredba uporablja – razen določb iz drugega odstavka navedenega člena 76 – od 18. junija 2011, če se na ta dan v Uniji uporablja Haaški protokol. V skladu s členom 4 Sklepa 2009/941 pa se je 18. junija 2011 ta protokol v Uniji uporabljal.

36 Vendar sta bili ti sodni odločbi na Severnem Irskem registrirani in razglašeni za izvršljivi na Severnem Irskem z odločbama z dne 24. oktobra 2013 in z dne 15. avgusta 2014, tako da je verjetno, da sta se priznanje in razglasitev izvršljivosti navedenih odločb zahtevala po datumu začetka uporabe Uredbe št. 4/2009, kar pa mora vseeno preveriti predložitveno sodišče.

37 S tem zadnjim pridržkom se torej zdi, da je v obravnavani zadevi načeloma upošteven primer iz člena 75(2)(a) te uredbe v delu, v katerem se nanaša na sodne odločbe, izdane v državah članicah pred datumom začetka uporabe navedene uredbe, za katere se zahtevata priznanje in razglasitev izvršljivosti po tem datumu.

38 Ob tem je treba opozoriti, da je Republika Poljska pristopila k Uniji 1. maja 2004, to je po datumu, ko je bila izdana vsaka od navedenih sodnih odločb v preživninskih zadevah, vendar pred vložitvijo zahteve za priznanje in izvršitev teh sodnih odločb.

39 V tem okviru je zato treba ugotoviti, ali se člen 75(2)(a) Uredbe št. 4/2009 lahko uporabi samo v zvezi s sodnimi odločbami v preživninskih zadevah, izdanimi v državah, ki so ob sprejetju teh sodnih odločb že bile članice Unije, ali pa se ta določba lahko uporabi tudi za sodne odločbe, ki so bile izdane pred datumom začetka uporabe te uredbe v državi, ki je postala članica Unije šele po sprejetju teh sodnih odločb.

40 V skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča je treba pri razlagi določbe prava Unije upoštevati ne le njeno besedilo, ampak tudi sobesedilo in cilje, ki jih uresničuje ureditev, katere del je (sodba z dne 12. novembra 2014, L, C-656/13, EU:C:2014:2364, točka 38).

41 V zvezi z besedilom člena 75(2)(a) Uredbe št. 4/2009 je treba poudariti, da se ta nanaša na sodne odločbe, „izdane v državah članicah“.

42 Poleg tega v skladu s členom 2(1), točka 1, prvi stavek, navedene uredbe „sodna odločba“ pomeni sodno odločbo v preživninskih zadevah, ki jo izda sodišče „države članice“.

43 Vendar zgolj na podlagi teh dveh določb, če se obravnavata skupaj, ni mogoče šteti – kot je navedla Komisija – da mora sodno odločbo v smislu prve od teh določb izdati sodišče države, ki je ob sprejetju te sodne odločbe že bila članica Unije. Čeprav namreč iz ene in druge določbe izhaja, da je

ključno, da je v trenutku, ko se želi doseči priznanje ali izvršitev sodne odločbe, mogoče ugotoviti, da taka sodna odločba izvira iz države, ki je v tistem trenutku država članica Unije, pa to ne pomeni, da je moral tak status nujno obstajati na datum sprejetja zadevne sodne odločbe.

44 Prav tako je treba upoštevati sobesedilo, v katero spada člen 75(2)(a) Uredbe št. 4/2009, in cilje, ki jim sledi ureditev, katere del je.

45 V zvezi s tem je treba poudariti, da iz uvodne izjave 44 Uredbe št. 4/2009 izhaja, da je namen prehodnih določb iz člena 75 te uredbe zagotoviti prehod od ureditev, določenih z Uredbo št. 44/2001, v preživninskih zadevah, k ureditvam, določenim z Uredbo št. 4/2009, ter s tem omogočiti priznavanje in izvrševanje sodnih odločb, izdanih med veljavnostjo Uredbe št. 44/2001.

46 Poleg tega iz člena 75(2), prvi pododstavek, Uredbe št. 4/2009 izhaja, da se člen 75(2)(a) te uredbe uporablja le, če odločbe, na katere se nanaša, zaradi njihovega priznanja in izvršitve spadajo na področje uporabe Uredbe št. 44/2001.

47 Poudariti pa je treba, da se, kot je razvidno iz člena 66(1) Uredbe št. 44/2001, določbe te uredbe uporabljajo samo za sodne postopke, ki so bili začeti po začetku njene veljavnosti. To načelo ureja tako vprašanje sodne pristojnosti kot določbe o priznavanju in izvrševanju sodnih odločb (sodba z dne 21. junija 2012, Wolf Naturprodukte, C-514/10, EU:C:2012:367, točka 21).

48 Vendar člen 66(2)(a) Uredbe št. 44/2001 določa, da se z odstopanjem od navedenega načela določbe te uredbe, ki se nanašajo na priznavanje in izvrševanje sodnih odločb, uporabljajo za sodne odločbe, izdane po začetku veljavnosti navedene uredbe na podlagi sodnih postopkov, ki so bili pred tem datumom začeti v državi članici izvora, če je bil postopek začet po začetku veljavnosti Bruseljske konvencije o pristojnosti in izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah ali Luganske konvencije o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (v nadaljevanju: Luganska konvencija) tako v državi članici izvora kot v zaprošeni državi članici.

49 V zvezi s tem je Sodišče že razsodilo, da je za utemeljitev uporabe Uredbe št. 44/2001 za priznanje in izvršitev sodne odločbe nujno, da je ta uredba na dan razglasitve te odločbe veljala tako v državi članici izvora, torej v državi članici, v kateri je bila sodna odločba izdana, kot v zaprošeni državi članici, in sicer v tisti, v kateri se zahteva priznanje in izvršitev te sodne odločbe (glej v tem smislu sodbo z dne 21. junija 2012, Wolf Naturprodukte, C-514/10, EU:C:2012:367, točka 34).

50 Zato sodne odločbe v preživninskih zadevah, ki jih je izdalo sodišče države, ki ob sprejetju teh odločb še ni bila članica Unije in v kateri zato Uredba št. 44/2001 še ni začela veljati, ne spadajo na področje uporabe te uredbe.

51 V takem primeru ni pomembno, ali so bili sodni postopki, ki so privedli do sprejetja teh odločb, začeti po tem, ko je v zadevni državi začela veljati Luganska konvencija, ker na dan izdaje navedenih sodnih odločb Uredba št. 44/2001 še ni začela veljati v tej državi.

52 Glede na navedeno take odločbe ne spadajo niti na področje uporabe prehodne določbe člena 75(2)(a) Uredbe št. 4/2009.

53 Ker odločbe, izdane v državah, ki niso bile članice Unije, ne spadajo na področje uporabe Uredbe št. 44/2001, namreč ni treba nanje razširiti ugodnosti iz prehodnih določb člena 75 Uredbe št. 4/2009, katerih namen je, kot je bilo opozorjeno v točki 45 te sodbe, zagotoviti priznavanje in izvrševanje sodnih odločb, izdanih med veljavnostjo prvonavedene uredbe.

54 Nazadnje, taka razlaga člena 75(2)(a) Uredbe št. 4/2009 je prav tako v skladu z načelom, da je treba pravilo, kakršno je navedena določba, ki – kot je bilo ugotovljeno v točki 34 te sodbe – odstopa od splošnega pravila, razlagati ozko (glej v tem smislu sodbo z dne 15. novembra 2007, Granberg, C-330/05, EU:C:2007:679, točka 30 in navedena sodna praksa).

55 Glede na vse zgornje preudarke je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 75(2)(a) Uredbe št. 4/2009 razlagati tako, da se uporablja samo za sodne odločbe, ki jih izdajo nacionalna sodišča v državah, ki so ob sprejetju teh sodnih odločb že bile članice Unije.

Drugo vprašanje

56 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba Uredbo št. 4/2009 razlagati tako, da njen člen 75 ali katera koli druga določba te uredbe omogoča, da se sodne odločbe v preživninskih zadevah, izdane v državi pred njenim pristopom k Uniji in pred datumom začetka uporabe navedene uredbe, po pristopu te države k Uniji priznajo in izvršijo v drugi državi članici.

57 Najprej je treba opozoriti, da – kot je bilo navedeno v točki 33 te sodbe – člen 75 Uredbe št. 4/2009 v odstavku 1 določa, da se navedena uredba na splošno uporablja samo za postopke, začete po datumu začetka uporabe te uredbe, za sodne poravnave, potrjene ali sklenjene po tem datumu, in za javne listine, ki so bile po tem datumu uradno sestavljene ali evidentirane.

58 Poleg tega je zakonodajalec Unije edina odstopanja od tega pravila izrecno uredil v členu 75(2) in (3) Uredbe št. 4/2009.

59 Vendar je v zvezi z odstopanjem iz člena 75(2)(a) te uredbe iz odgovora na prvo vprašanje razvidno, da se to odstopanje uporablja samo za sodne odločbe, izdane v državah, ki so na datum razglasitve teh odločb že bile članice Unije. To pa ne velja za sodni odločbi v preživninskih zadevah iz postopka v glavni stvari, izdani 14. februarja 2003 na Poljskem, v državi, ki je k Uniji pristopila šele 1. maja 2004. Ta določba zato ne more biti podlaga za priznavanje in izvrševanje takih sodnih odločb v drugi državi članici.

60 Odstopanje iz člena 75(2)(b) Uredbe št. 4/2009 pa se nanaša na sodne odločbe, izdane po datumu začetka uporabe te uredbe v postopkih, začetih pred tem datumom. Tako je očitno, da ga prav tako ni mogoče uporabiti v postopku v glavni stvari, ker sta bili sodni odločbi v preživninskih zadevah iz postopka v glavni stvari – kot je razvidno iz točke 35 te sodbe – v tej zadevi izdani pred datumom začetka uporabe navedene uredbe.

61 Poleg tega, kot je bilo navedeno v točki 46 te sodbe, iz člena 75(2), prvi pododstavek, Uredbe št. 4/2009 izhaja, da se ta pododstavek uporablja samo, če sodne odločbe, na katere se nanaša, v smislu priznanja in izvršitve spadajo na področje uporabe Uredbe št. 44/2001.

62 Uredba št. 44/2001 pa je na Poljskem začela veljati šele 1. maja 2004.

63 Zato – kot izhaja iz točke 50 te sodbe – sodni odločbi v preživninskih zadevah iz postopka v glavni stvari ne spadata na področje uporabe te uredbe in zato – kot izhaja iz točke 60 te sodbe – ne spadata niti na področje uporabe člena 75(2) Uredbe št. 4/2009.

64 V zvezi s tem okoliščina, ki jo je poljska vlada v ustnem stališču navedla v zvezi s členom 66(2)(a) Uredbe št. 44/2001, da je Luganska konvencija na Poljskem začela veljati 1. februarja 2000, ne more omajati take razlage, kot izhaja iz točke 51 te sodbe.

65 V členu 75(3) Uredbe št. 4/2009 je pojasnjeno, da se poglavje VII te uredbe, ki se nanaša na sodelovanje med osrednjimi organi, uporablja za vloge in zahteve, ki jih prejme osrednji organ od datuma začetka uporabe navedene uredbe.

66 V zvezi s tem je treba poudariti, da je iz uvodne izjave 31 Uredbe št. 4/2009 razvidno, da je zakonodajalec Unije želel vzpostaviti sistem sodelovanja med osrednjimi organi, da bi se olajšala čezmejna izterjava preživninskih zahtevkov, in da bi se preživninskim upravičencem in zavezancem pomagalo, da bi lahko uveljavljali svoje pravice v drugi državi članici (sodba z dne 9. februarja 2017, S., C-283/16, EU:C:2017:104, točka 35).

67 Natančneje, v skladu s členom 51(1) navedene uredbe ti organi zagotovijo pomoč v zvezi s prošnjami iz člena 56 te uredbe pri pošiljanju in prejemanju takšnih zahtev ter pri začetku postopkov ali omogočanju lažjega začetka postopkov na podlagi tovrstnih zahtev.

68 Na podlagi odstavka 1 tega člena 56 lahko upravičenec, ki si v skladu z Uredbo št. 4/2009 prizadeva izterjati preživnino, vloži več vrst zahtev, in sicer v bistvu zahtevo za priznanje ali priznanje in razglasitev izvršljivosti sodne odločbe, izvršitev sodne odločbe, ki je bila izdana ali priznana v zaprošeni državi članici, zahtevo za izdajo sodne odločbe v zaprošeni državi članici ali zahtevo za spremembo sodne odločbe. V takem primeru se upravičenec v skladu s členom 55 te uredbe obrne na osrednji organ države članice, v kateri prebiva, ki mora zahtevo posredovati osrednjemu organu zaprošene države članice.

69 Zavezanec pa lahko na podlagi člena 56(2) Uredbe št. 4/2009 predlaga priznanje sodne odločbe, zaradi katere se prekine ali omeji izvršitev prejšnje sodne odločbe, ali zahteva spremembo sodne odločbe.

70 Iz določb iz poglavja VII Uredbe št. 4/2009, navedenih v točkah od 66 do 68 te sodbe, izhaja, da pa je vloga osrednjih organov v zvezi s tem omejena na zagotavljanje pomoči preživninskemu upravičencu ali zavezancu, ki na podlagi člena 56 te uredbe zanjo zaprosi zaradi pošiljanja ali prejemanja njegovih zahtev oziroma začetka postopkov na podlagi tovrstnih zahtev.

71 Vendar se navedene določbe ne nanašajo na pogoje za priznanje ali izvršitev sodnih odločb v preživninskih zadevah, ki spadajo izključno v poglavje IV navedene uredbe, naslovljeno „Priznavanje, izvršljivost in izvrševanje sodnih odločb“, na katero se sklicuje odstavek 2 člena 75 te uredbe, in ne odstavek 3 tega člena.

72 Zato sodnih odločb v preživninskih zadevah, kot sta ti iz postopka v glavni stvari, izdani v državi pred njenim pristopom k Uniji in pred datumom začetka uporabe Uredbe št. 4/2009, na podlagi člena 75(3) te uredbe po pristopu te države k Uniji ni mogoče priznati in izvršiti v drugi državi članici.

73 V zvezi s tem je Sodišče že presodilo, da je prošnja za pomoč pri osrednjih organih na podlagi določb iz poglavja VII Uredbe št. 4/2009 pravica, in ne obveznost. Zato je taka prošnja fakultativna in se izvaja samo, če jo želi preživninski upravičenec uveljavljati, na primer za odpravo nekaterih posebnih težav, kot je lokalizacija preživninskega zavezanca (sodba z dne 9. februarja 2017, S., C-283/16, EU:C:2017:104, točka 40).

74 Kot pa je generalni pravobranilec navedel v točki 47 sklepnih predlogov, bi zavzetje stališča, da sta priznanje in izvršitev sodne odločbe, ki jo je izdalo sodišče države pred pristopom te države k Uniji, lahko odvisna od tega, ali je preživninski upravičenec za izvršitev sodne odločbe v preživninski zadevi uporabil različne možnosti iz poglavja VII, pomenilo diskriminacijo med preživninskimi upravičenci, ki se odločijo vložiti svojo prošnjo pri osrednjih organih, in tistimi, ki se jo odločijo vložiti neposredno pri pristojnih organih.

75 Glede na vse zgornje preudarke je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da je treba Uredbo št. 4/2009 razlagati tako, da nobena določba te uredbe ne omogoča, da se sodne odločbe v preživninskih zadevah, izdane v državi pred njenim pristopom k Uniji in pred datumom začetka uporabe navedene uredbe, po pristopu te države k Uniji priznajo in izvršijo v drugi državi članici.

Stroški

76 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

1. **Člen 75(2)(a) Uredbe Sveta (ES) št. 4/2009 z dne 18. decembra 2008 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju sodnih odločb ter sodelovanju v preživninskih zadevah je treba razlagati tako, da se uporablja samo za sodne odločbe, ki jih izdajo nacionalna sodišča v državah, ki so ob sprejetju teh sodnih odločb že bile članice Evropske unije.**

2. **Uredbo št. 4/2009 je treba razlagati tako, da nobena določba te uredbe ne omogoča, da se sodne odločbe v preživninskih zadevah, izdane v državi pred njenim pristopom k Evropski uniji in pred datumom začetka uporabe navedene uredbe, po pristopu te države k Uniji priznajo in izvršijo v drugi državi članici.**

Podpisi